

УКРАЇНА

(19) UA (11) 14450 (13) U
(51) МПК (2006)
C12N 5/04
A61K 31/78 (2006.01)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

видається під
відповідальність
власника
патенту

(54) ПРОЦЕС ВИРОЩУВАННЯ КАЛЮСНОЇ КУЛЬТУРИ ТКАНИН РАУВОЛЬФІЇ ЗМІІНОЇ

(21) u200511106

(22) 23.11.2005

(24) 15.05.2006

(46) 15.05.2006, Бюл. № 5, 2006 р.

(72) Кунах Віктор Анатолійович, Юссеф Ал-Аммурі, SY, Можилевська Людмила Петрівна, Мірюта Наталія Юріївна

(73) ІНСТИТУТ МОЛЕКУЛЯРНОЇ БІОЛОГІЇ І ГЕНЕТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

(57) 1. Процес вирощування культури калюсних тканин раувольфії зміїної *Rauwolfia serpentina* Benth. - продуцент аймаліну, який включає вирощування біомаси культивованих клітин на живильних середовищах, позбавлених регуляторів росту, який **відрізняється** тим, що вирощування біомаси культивованих клітин раувольфії зміїної *Rauwolfia serpentina* Benth. виконують протягом принаймні одного пасажу (циклу вирощування) на твердому живильному середовищі 5C наступного складу, мг/л:

NH ₄ NO ₃	400-600
KNO ₃	1000-1200
Ca(NO ₃) ₂ ·4H ₂ O	800-1000
KCl	60-80
MgSO ₄ ·7H ₂ O	400-600
NH ₄ H ₂ PO ₄	500-700
(NH ₄) ₂ HPO ₄	50-150
(NH ₄) ₂ SO ₄	200-400
KJ	0,8-0,9
Na ₂ MoO ₄ ·2H ₂ O	0,2-0,3
CuSO ₄ ·5H ₂ O	0,02-0,03
CoCL ₂ ·6H ₂ O	0,02-0,03
MnSO ₄ ·5H ₂ O	21-23
H ₃ BO ₃	6,0-6,5
ZnSO ₄ ·4H ₂ O	10-11
FeSO ₄ ·7H ₂ O	27-28

Na₂ EDTA 37-38

тіамін 0,8-1,2

сахароза 50000

агар 0,6-0,8 %

pH до автоклавування 5,8-6,2,

на 35-45-у добу росту тканину переносять у рідке живильне середовище наступного складу, мг/л:

NH₄NO₃ 200-400

KNO₃ 1000-1200

Ca(NO₃)₂·4H₂O 800-1000

KCl 60-80

MgSO₄·7H₂O 400-600

NH₄H₂PO₄ 250-290

(NH₄)₂HPO₄ 200-300

(NH₄)₂SO₄ 150-250

KJ 0,8-0,9

Na₂MoO₄·2H₂O 0,2-0,3

CuSO₄·5H₂O 0,02-0,03

CoCL₂·6H₂O 0,02-0,03

MnSO₄·5H₂O 21-23

H₃BO₃ 6,0-6,5

ZnSO₄·4H₂O 10-11

FeSO₄·7H₂O 27-28

Na₂ EDTA 37-38

тіамін 0,8-1,2

сахароза 25000

pH до автоклавування 5,8-6,2,

в якому калюсну тканину вирощують в глибинній культурі протягом 20-35 діб.

2. Процес за п. 1, який **відрізняється** тим, що культуру тканин на агаризованому середовищі 5C вирощують протягом не менше 5 пасажів, а потім переносять в рідке живильне середовище, де вирощують калюсну тканину у вигляді глибинної культури протягом 20-35 діб.

Корисна модель відноситься до галузі біотехнології і стосується процесу вирощування калюсної культури тканин раувольфії зміїної - продуценту аймаліну, який використовують у якості протиаритмічного лікарського засобу.

Найбільш близьким до пропонованого за кількістю суттєвих ознак є процес вирощування культури тканин раувольфії зміїної *Rauwolfia serpentina* Benth. - продуцента аймаліну, який включає вирощування біомаси культивованих клітин на живиль-

(19) UA (11) 14450 (13) U

них середовищах, позбавлених регуляторів росту [Кунах В.А. Біотехнологія лікарських рослин. Генетичні та фізіолого-біохімічні основи. - К.: Логос, 2005, 720с.].

Описаний процес включає поверхнєве вирощування, яке є малотехнологічним, оскільки тривалість вирощування калюсу від пересадки до збирання врожаю складає від 70 до 120 діб і потребує значних матеріальних і трудових витрат. Альтернативним способом може бути вирощування культури тканин у рідкому, простішому за складом живильному середовищі у біореакторах (ферментерах) або на шейкерах. Проте відомі продуктивні суспензійні культури раувольфії зміїної потребують особливих умов вирощування і спеціального обладнання, що перешкоджає їх впровадженню у виробництво [1, 2]. Умови глибинного вирощування калюсних тканин відпрацьовано лише для порівняно низькопродуктивної клітинної лінії А раувольфії зміїної, калюсні тканини продуктивніших штамів у рідкому живильному середовищі ростуть погано, або й зовсім не ростуть і через короткий проміжок часу вирощування гинуть [1].

У основу пропонованої корисної моделі поставлено задачу створення такого процесу вирощування калюсної культури тканин раувольфії зміїної (високопродуктивного штаму К-27 раувольфії зміїної), який би забезпечив прискорення накопичення аймаліну в біомасі, забезпечив би його підвищений вихід за рахунок вирощування в рідкому живильному середовищі спрощеного складу.

Зазначена задача вирішується пропонованим процесом, який, як і відомий процес вирощування культури калюсних тканин раувольфії зміїної *Rauwolfia serpentina* Benth. - продуцента аймаліну, включає вирощування біомаси культивованих клітин на живильних середовищах, позбавлених регуляторів росту, а, відповідно до пропозиції, вирощування біомаси культивованих клітин раувольфії зміїної *Rauwolfia serpentina* Benth. виконують принаймні один пасаж (цикл вирощування) на твердому живильному середовищі 5С наступного складу, мг/л:

NH ₄ NO ₃	400-600
KNO ₃	1000-1200
Ca(NO ₃) ₂ ·4H ₂ O	800-1000
KCl	60-80
MgSO ₄ ·7H ₂ O	400-600
NH ₄ H ₂ PO ₄	500-700
(NH ₄) ₂ HPO ₄	50-150
(NH ₄) ₂ SO ₄	200-400
KJ	0,8-0,9
Na ₂ MoO ₄ ·2H ₂ O	0,2-0,3
CuSO ₄ ·5H ₂ O	0,02-0,03
CoCl ₂ ·6H ₂ O	0,02-0,03
MnSO ₄ ·5H ₂ O	21-23
H ₃ BO ₃	6,0-6,5
ZnSO ₄ ·4H ₂ O	10-11
FeSO ₄ ·7H ₂ O	27-28
Na ₂ EDTA	37-38
Тіамін	0,8-1,2
Сахароза	50000
Агар	0,6-0,8%
pH до автоклавування	5,8-6,2

на 35-45-у добу росту тканину переносять у рідке живильне середовище Рж наступного складу, мг/л:

NH ₄ NO ₃	200-400
KNO ₃	1000-1200
Ca(NO ₃) ₂ ·4H ₂ O	800-1000
KCl	60-80
MgSO ₄ ·7H ₂ O	400-600
NH ₄ H ₂ PO ₄	250-290
(NH ₄) ₂ HPO ₄	200-300
(NH ₄) ₂ SO ₄	150-250
KJ	0,8-0,9
Na ₂ MoO ₄ ·2H ₂ O	0,2-0,3
CuSO ₄ ·5H ₂ O	0,02-0,03
CoCl ₂ ·6H ₂ O	0,02-0,03
MnSO ₄ ·5H ₂ O	21-23
H ₃ BO ₃	6,0-6,5
ZnSO ₄ ·4H ₂ O	10-11
FeSO ₄ ·7H ₂ O	27-28
Na ₂ EDTA	37-38
Тіамін	0,8-1,2
Сахароза	25000
pH до автоклавування	5,8-6,2,

в якому калюсну тканину вирощують в глибинній культурі протягом 20-35 діб.

Особливістю пропонованого процесу є і те, що культуру тканин на агаризованому середовищі 5С вирощують не менше 5 пасажів, а потім переносять в рідке живильне середовище Рж, де вирощують калюсну тканину у вигляді глибинної культури протягом 20-35 діб.

Пропонований процес включає двоетапне вирощування калюсної культури раувольфії зміїної, де першим етапом є вирощування на агаризованому середовищі спеціального складу 5С за [3] без регуляторів росту, а другим етапом - вирощування калюсної тканини в рідкому живильному середовищі без регуляторів росту Рж за [4] з деякими модифікаціями на шейкерах (гойдалках) або в біореакторах (ферментерах).

Процес ілюструється наступними прикладами та таблицею:

Приклад 1. Штам К-27 раувольфії зміїної вирощується в колекції у вигляді калюсної тканини на агаризованому живильному середовищі 10С наступного складу, мг/л:

NH ₄ NO ₃	2300-2600
KNO ₃	250-350
Ca(NO ₃) ₂ ·4H ₂ O	800-1000
KCl	50-90
MgSO ₄ ·7H ₂ O	1200-1400
NH ₄ H ₂ PO ₄	100-300
(NH ₄) ₂ HPO ₄	250-350
(NH ₄) ₂ SO ₄	200-400
KJ	0,8-0,9
Na ₂ MoO ₄ ·2H ₂ O	0,2-0,3
CuSO ₄ ·5H ₂ O	0,02-0,03
CoCl ₂ ·6H ₂ O	0,08-0,12
MnSO ₄ ·5H ₂ O	21-23
H ₃ BO ₃	10-12
ZnSO ₄ ·4H ₂ O	10-11
FeSO ₄ ·7H ₂ O	27-28
Na ₂ EDTA	37-38
Тіамін	4-6
Сахароза	100000
Агар	0,6-0,8%

pH до автоклавування 5,8-6,2

Першим етапом вирощування за розробленим процесом є перенесення калюсної тканин штаму K-27 на інше агаризоване живильне середовище 5C за [3] без регуляторів росту наступного складу, мг/л:

NH ₄ NO ₃	400-600
KNO ₃	1000-1200
Ca(NO ₃) ₂ ·4H ₂ O	800-1000
KCl	60-80
MgSO ₄ ·7H ₂ O	400-600
NH ₄ H ₂ PO ₄	500-700
(NH ₄) ₂ HPO ₄	80-110
(NH ₄) ₂ SO ₄	200-400
KJ	0,8-0,9
Na ₂ MoO ₄ ·2H ₂ O	0,2-0,3
CuSO ₄ ·5H ₂ O	0,02-0,03
CoCl ₂ ·6H ₂ O	0,02-0,03
MnSO ₄ ·5H ₂ O	21-23
H ₃ BO ₃	6,0-6,5
ZnSO ₄ ·4H ₂ O	10-11
FeSO ₄ ·7H ₂ O	27-28
Na ₂ EDTA	37-38
Тіамін	0,8-1,2
Сахароза	50000
Агар	0,6-0,8%

pH до автоклавування 5,8-6,2

Приготовлене середовище розливають по 50мл у колби Ерленмейера об'ємом 250мл, стерилізують в автоклаві гарячою парою при 1атм 15-20 хвилин. Для пересадки використовують охололе середовище.

У колби в асептичних умовах вносять 5-6 грам живої біомаси калюсної тканини 30-45-добового віку, яка виросла на колекційному середовищі 10C. Колби з висадженими на середовищі 5C експлантами ставлять у термостатоване темне приміщення (t°=25-28°C, відносна вологість повітря - 70-80%).

Через 30-45 діб калюс переносять в рідке живильне середовище Рж (другий етап вирощування) наступного складу, мг/л:

NH ₄ NO ₃	200-400
KNO ₃	1000-1200
Ca(NO ₃) ₂ ·4H ₂ O	800-1000
KCl	60-80
MgSO ₄ ·7H ₂ O	400-600
NH ₄ H ₂ PO ₄	250-290
(NH ₄) ₂ HPO ₄	20-30
(NH ₄) ₂ SO ₄	150-250
KJ	0,8-0,9
Na ₂ MoO ₄ ·2H ₂ O	0,2-0,3
CuSO ₄ ·5H ₂ O	0,02-0,03
CoCl ₂ ·6H ₂ O	0,02-0,03
MnSO ₄ ·5H ₂ O	21-23
H ₃ BO ₃	6,0-6,5
ZnSO ₄ ·4H ₂ O	10-11
FeSO ₄ ·7H ₂ O	27-28
Na ₂ EDTA	37-38
Тіамін	0,8-1,2
Сахароза	25000
pH до автоклавування	5,8-6,2

Приготовлене рідке середовище розливають по 50мл в колби Ерленмейера об'ємом 250-300мл, стерилізують і в кожну з них в асептичних умовах вносять 5-6г живої біомаси калюсної тканини, попередньо вирощеної на середовищі 5C. Колби з висадженими експлантами ставлять на шейкери (гойдалки) з циклом коливань 50-60обертів/хв. і вирощують протягом 25-35 діб. Отриману калюсну тканину збирають, видаляють з неї залишки живильного середовища, висушують до стану повітряно-сухої біомаси при температурі 54-55°C і визнають у ній вміст аймаліну.

Швидкість накопичення аймаліну в сухій біомасі калюсної тканини штаму K-27 раувольфії змінюється за її вирощування двоетапним процесом, другим етапом якого є глибинне вирощування в рідкому живильному середовищі Рж спеціального складу зростає вдвічі-втричі порівняно з відомим способом вирощування на агаризованому середовищі 10C. За рахунок цього термін вирощування калюсної тканини, яка накопичує 1% аймаліну і більше суттєво скорочується - до 20-35 діб, тобто, практично, втричі. Порівняльні дані динаміки накопичення аймаліну в біомасі за її вирощування згідно розробленого та відомого способів наведені в таблиці.

Приклад 2. Агаризоване живильне середовище 5C готують за прикладом 1. Калюсну тканину штаму K-27 раувольфії змінюють на цьому середовищі не менше п'яти (до 10-12) пасажів за тривалості пасажу 35-45 діб. Після цього тканину переносять в рідке живильне середовище Рж і вирощують згідно прикладу 1. Швидкість накопичення аймаліну зростає і порівняно з відомим процесом вміст аймаліну в сухій біомасі на 20-35 добу росту підвищується у 3-4 рази, сягаючи 1,8% (таблиця).

Інші процеси (способи) вирощування у глибинній культурі в різних за складом середовищах, у тому числі пряме перенесення калюсної тканини штаму K-27 із агаризованого середовища 10C в рідке середовище Рж позитивного ефекту не дають.

Висновок. Запропонований процес вирощування калюсної тканини штаму K-27 раувольфії змінюють на спрощених за складом живильних середовищах без регуляторів росту, спочатку на агаризованому середовищі 5C, а потім у рідкому живильному середовищі Рж на шейкерах, у 2-4 рази підвищує швидкість накопичення аймаліну в сухій біомасі. Це дозволяє: 1) удвічі - втричі скоротити термін вирощування калюсної тканини до збору врожаю (з 70-90 діб за відомим способом до 20-35 діб за розробленим способом) та 2) зменшити трудові та матеріальні витрати при отриманні аймаліну внаслідок вирощування калюсних тканин на простіших за складом живильних середовищах на шейкерах або у ферментерах у вигляді глибинної культури та значного скорочення об'ємів виробництва внаслідок швидкого накопичення аймаліну в біомасі.

Таблиця

Динаміка накопичення аймаліну в сухій біомасі культури тканин штаму К-27 раувольфії зміїної за його вирощування згідно відомого та розробленого процесів (середнє з трьох дослідів по 5 повторностей у кожному)

Доба росту	Відомий процес, вміст аймаліну, %	Розроблений процес за прикладом 1		Розроблений процес за прикладом 2	
		вміст аймаліну, %	ефект стимуляції, %	Вміст аймаліну, %	Ефект стимуляції, %
5	0,40	0,41	102,5	0,58	145,0
10	0,39	0,49	125,6	0,62	159,0
15	0,35	0,69	197,1	0,84	240,0
20	0,32	1,00	312,5	1,12	350,0
25	0,40	1,08	270,0	1,59	397,5
30	0,48	1,08	225,0	1,75	364,6
35	0,61	1,12	183,6	1,81	296,7
40	0,73	1,01	138,4	1,83	250,7
45	0,85	1,07	125,9	1,78	209,4
50	0,92	1,12	121,7	1,75	190,2
60	0,98	1,15	117,4	1,79	182,7

Джерела інформації:

1. Кунах В.А. Біотехнологія лікарських рослин. Генетичні та фізіолого-біохімічні основи. К.: Логос, - 2005. - 720с.

2. Деклараційний патент України №42150А, МПК6 С12N5/04. Штам культивованих клітин раувольфії зміїної *Raiwolfia serpentina* Benth. - продуцент аймаліну // Кунах В.А., Можилевська Л.П., Алпатова Л.К., Кацан В.А., Адонін В.І. - Опубл. 15.10.2001, Бюл. №9.

3. Патент України №10338А, МПК6 С12N5/00,

С12N 5/02. Живильне середовище для одержання і вирощування калюсних тканин рослин // Кунах В.А., Алпатова Л.К., Можилевська Л.П. - Опубл. 25.12.96, Бюл. №4.

4. И.Е. Каухова, А.Г. Воллосович, В.А. Цыганков. Выбор питательной среды для глубинного культивирования тканей раувольфии змеиной (*Raiwolfia serpentina* Benth.) // Растительные ресурсы, 1981, т. 17, №2, с.217-224.